

Dk. Ted Hildebrandt, Historia ya OT, Lit., na Theolojia, Hotuba ya 2

© 2020 Dk. Ted Hildebrandt

A. Utangulizi na Maombi [0:0-2:24]

Huu ni mhadhara namba mbili na Dk. Ted Hildebrandt juu ya Historia ya Agano la Kale, Fasihi na Theolojia. Hotuba ya leo itakuwa juu ya mafundisho ya msukumo, kutangazwa kuwa mtakatifu, usambazaji, na tafsiri.

Jambo moja niseme kwamba mtu alifanya mwaka jana ambayo nilidhani ilikuwa nzuri sana, nilikuwa na msichana ambaye alikuwa amekaa hapa na baba yake alitaka kuchukua darasa lake la Agano la Kale pamoja naye. Tunazungumza mzazi wa helikopta, lakini hata hivyo, kwa kweli, nilimfurahia sana mtu huyo. Niliishia kumtumia barua pepe. Jamaa huyu alinitumia barua pepe huku na huko na ilikuwa nzuri sana. Angepitia usomaji, na nilipata kick kutoka kwa hilo. Kwa njia, hiyo ilikuwa nadhifu sana kwamba angeweza kuona kile binti yake alikuwa akijifunza? Hufikiri hiyo ni nadhifu... sawa, nilidhani ilikuwa nadhifu sana.

Wacha tufungue kwa neno la maombi, halafu tutapitia mambo kadhaa hapa leo.

Baba, tunashukuru sana kwamba umesema, na kwamba umezungumza na manabii ambao walikuwa wanaume na wanawake wa Mungu, na waliandika Maandiko. Kisha uliihifadhi kwa ajili yetu kwa maelfu ya miaka kupitia kila aina ya uharibifu wa wakati. Umeihifadhi kwa ajili yetu na kutafsiriwa kwa ajili yetu kwa Kiingereza ili tuweze kuielewa, na bado tunayo. Wengi wetu hata tuna nakala zake nyingi na tunakushukuru kwa neno lako ambalo umesema. Tunakushukuru kwa neno lako katika maumbile, na sisi tu, kama kupita kwa kimbunga hiki, tunatambua kwamba mbingu zinatangaza utukufu wa Mungu. Kwa hivyo tunatazama mbingu na tunakusifu kwa ukuu wako na kwa ulimwengu ambao umeunda. Tunakushukuru zaidi kwa mwanao Yesu Kristo ambaye alikufa kwa ajili ya dhambi zetu. Tunakushukuru sana kwa upendo wako na huruma yako. Ninaomba kwamba utusaidie leo tunapopitia mambo kadhaa ambayo ni magumu. Tunaomba kwamba unipe uwezo wa kuyazungumza kwa njia zinazojenga imani badala ya

kuibomoa... na ili jina la mwanao liheshimiwe na darasa hili, kwa jina lake la thamani tunaomba. Amina.

B. Mapitio: Hoja za Cosmological na Teleolojia za Uwepo wa Mungu [2:25-6:26]

Mara ya mwisho tulikuwa tukisema kwamba Biblia (tutakuwa tukijifunza Agano la Kale), kwamba kitabu hiki ni neno la Mungu. Kwa hivyo jambo la kwanza ambalo tunahitaji kuonyesha ni kwamba imani katika Mungu ni ya busara. Sasa, tunaweza kuthibitisha kwamba kuna Mungu? La. Je, tunaweza kuonyesha kwamba ni busara? Je, watu wanaweza kuthibitisha jinsi Big Bang ilivyotokea miaka bilioni 16 iliyopita au zaidi? Je, watu wanaweza kuthibitisha hilo? La. Je, hiyo ni dhana kwa upande wao pia? Kwa hivyo ni Wakristo tu ambao wana imani katika mawazo? Je, watu wengine pia wana mawazo? Ndiyo. Sayansi inayo, kila tamaduni inayo. Kwa hivyo, kuna Mungu?

Tulizungumza juu ya hoja ya ulimwengu, ambayo kimsingi ilikuwa ikifuata sababu-athari, sababu-athari, sababu-athari, kurudi kwenye sababu ya awali; tikiti maji ya awali au zabibu, na ni nini kilisababisha ulimwengu kuwepo. Sisi kama Wakristo tungenesema sababu ya awali ambayo ilihusika katika kupuliza tikiti maji au zabibu kando ilikuwa Mungu, na kwamba Mungu alihusika katika uumbaji wa ulimwengu. Kwa hivyo ni sababu gani ilikuwa sababu ya kwanza kusababisha mambo haya yote kutokea? Tunaweza kusema huyo ni Mungu. Sababu ya kwanza ni hoja ya cosmological.

Pia tulitumia hoja ya teleolojia. Hoja ya kiteleolojia ilikuwa hoja kutoka kwa muundo. Ulimwengu umeundwa vizuri sana; imeagizwa vizuri sana. Mtu mmoja ameandika kitabu, nambari sita, na ukibadilisha yoyote ya nambari hizi sita, ulimwengu wote unabadilika. Kwa mfano, mvuto wa mvuto, ni nini hufanyika ikiwa mvuto wa mvuto ulikuwa tofauti na ilivyo sasa? Tuseme uvutano ulikuwa robo tatu tu ya ilivyo sasa. Ni nini kingetokea kwa ulimwengu wakati ulilipuka? Badala ya mvuto kushikilia vitu pamoja, ulimwengu ungefanya nini? Ingekuwa imevunjwa. Ni nini hufanyika ikiwa mvuto, kwa upande mwingine, ulikuwa na nguvu zaidi kuliko ilivyo sasa? Ulimwengu ungetoka, na inawezekana ungerudishwa pamoja. Lakini jinsi ilivyo, mvuto wa uvutano unaonekana kuwa kamili kwa njia ambayo inaturuhusu kuishi. Kuna mambo mengine

pia. Ukubwa na uzito wa protoni, na vipi ikiwa hiyo ilibadilishwa? Ingebadilisha kila kitu. Na kwa hivyo, mtu huyu anapitia nambari sita na anasema ulimwengu una usawa wa ajabu karibu na nambari hizi sita. Sasa unaweza kusema hiyo ni bahati, sivyo? Kwamba tulipata bahati tu. Lakini haikufanyi useme, "Hayo ni mambo mengi sana kuwa bahati?" Kwa hivyo ni kama tulitumia mfano wa chumba hiki na viti kwenye chumba hiki. Unaingia kwenye chumba hiki na unaangalia viti hivi, unaweza kudhani kuwa ilikuwa bahati tu na nafasi kwamba viti hivi vilijitokeza jinsi ilivyo sasa? Hapana, unapoangalia viti kwa safu ungehitimisha: "Kuna mtu alifanya hivyo." Unajua kuwa viti hivyo viliwekwa hapo na mtu? Kwa sababu kuna utaratibu mwingi sana. Una safu tatu hapa, huna viti vilivyokaa katikati, vinasimama juu, una kumi mfululizo kama hiyo, zote zimepangwa vizuri. Unasema "Hii haiwezi kuwa kwa bahati tu, lazima kuwe na mbuni ambaye alibuni chumba hiki na kukijenga hivi. Kwa hivyo hiyo ndiyo hoja kutoka kwa muundo, inaitwa hoja ya teleolojia.

Kisha tukazungumza kidogo juu ya muundo wa akili na kwa kweli nadhani mara ya mwisho nilipata watu wangu, William Craig, kuchanganywa na mvulana anayeitwa William Dempski, mtaalam wa hesabu ambaye alikuwa na PhD mara mbili alikuwa Dempski kutoka Chuo Kikuu cha Chicago. Craig pia ni mtetezi, kwenye pwani ya magharibi katika seminari ya Talbot, kuna mtu yeyote anayeijua? Kwa hivyo, Craig yuko nje, pia anasema kuomba msamaha, lakini Dempski ni mmoja wapo wakubwa, Ph.D. mara mbili, Ubunifu wa Akili. Sasa watu tofauti wataanzisha wakati huo, hii ilitokeaje? Ubunifu wa akili unasema kwamba kuna mpangilio mwingi katika ulimwengu kwamba unahitaji mtu, unahitaji akili, kubuni hii kwa sababu sio bahati tu na bahati vinginevyo, kungekuwa na machafuko zaidi.

C. Hoja ya Maadili ya kuwepo kwa Mungu [6:27-9:39]

Sasa hapa kuna hoja yetu inayofuata. Hii ndio hoja ya Maadili. Je, wanyama wana maadili? Tulitoka kwenda (nilimchukua mwanangu ambaye amerudi kutoka Afghanistan) Hifadhi ya Kitaifa ya Yellowstone. Ni shida gani moja ya kutembea huko Yellowstone? Je, kuna wadudu wakubwa huko nje? Kilichotokea ni kwamba kulikuwa na mwanamume wa miaka hamsini na saba na mkewe ambao walienda kutembea. Inabadilika kuwa

kulikuwa na dubu mama wa grizzly. Dubu wa grizzly alimwona mtu huyo na akamfuata na kumuua. Kuna shida gani na dubu wa grizzly? Je, dubu wa grizzly anaweza kumchukua mwanadamu kwa urahisi sana? Makucha yao tu ni marefu kama kidole changu. Dubu wa grizzly huenda hivyo mara moja na umevunjika. Wanyama hawa wana nguvu sana na wanaweza kukimbia haraka sana. Hata hivyo, mtu huyu aliliwa. Mkewe alitoroka, kwa njia, unajua jinsi alivyotoroka? Huu ndio ukweli... alianza kumfokea dubu na hakuna mtu anayeweza kumchukua mwanamke akiwapigia kelele kwa hivyo dubu akaondoka... Huo ulikuwa mzaha (lazima niwe mwangalifu juu ya vitu vya aina hii sasa kwa kuwa ninarekodiwa) lakini ninachosema ni kwamba, mwanamke huyo alitorokaje? Unajua alichofanya? Huu ndio ukweli, alichofanya ni wakati mumewe alikuwa akiliwa na dubu, alijifanya kuwa amekufa. Dubu alikuja, akampiga pua, anaweza kuwa amembana (nadhani alikuwa na majeraha madogo) lakini dubu hakummeza kwa sababu dubu alidhani alikuwa amekufa na kumwacha peke yake. Huo ndio ukweli, alitoroka kwa kucheza amekufa. Hiyo ni ajabu sana, sivyo? Alilegea kabisa na kujifanya kama amekufa na aliokolewa.

Hoja yangu ni kwamba, ikiwa mnyama anamla mwanadamu, je, huyo ni mnyama asiye na maadili? Je, wanyama wana maadili? Hapana, wanakula kila mmoja! Hiyo ndio ninayosema; wanakula vitu kawaida. Mwanadamu anayemuua mwanadamu mwingine, kuna kitu kisicho na maadili na hilo? Tuna sheria zinazoita mauaji hayo. Kwa njia, kuna viwango tofauti vya mauaji pia? Mtu fulani mwenye umri wa miaka 85 yuko kwenye gari, na hawajui wanachofanya. Walikanyaga kanyagio cha gesi badala ya mapumziko na kuishia kumkimbia mtoto. Iliishia kutokea huko Boston. Tuseme mtoto anauawa, je, mzee huyo ni muuaji? Kweli, hawapaswi kuendesha gari lakini hilo ni swali tofauti. Tunachosema ni kwamba hakukuwa na nia mbaya au mawazo ya mapema. Mtu huyo labda alihuzunishwa kutokana na ukweli kwamba walimuua mtu.

Kwa maneno mengine, wanadamu wana maadili. Maadili hayo yalitoka wapi? Ikiwa huamini kwamba kuna Mungu, basi maadili yalitoka wapi? Kwa njia, je, watu wa kidunia wanaweza kuja na maeneo ambayo maadili yanatoka? Ndio, wanaweza, lakini wanapaswa kufanya kazi kwa bidii zaidi kuliko sisi, wakisema kuna Mungu, ambaye

alizungumza na kusema "Usifanye" nini? "Fanya mauaji. Usiseme uwongo, usibe, usifanye uzinzi," hiyo ni moja kwa moja. Kwa hivyo, maadili yalitoka wapi? Ni shida zaidi bila Mungu kuliko Mungu.

Dau la Pascal kama uthibitisho wa uwepo wa Mungu [9:40-13:16]

Dau la Pascal. Hii ni moja ninayopenda. Je, kuna mtu yeyote anayependa kucheza kamari? Sijui, lakini wacha niseme hivi tu. Tutatembeza saba na kumi na moja kwenye kete kadhaa. Kila kufa ina pande sita, kwa hivyo ni uwezekano ngapi, unaweza kuja na kufa mbili? Nyinyi labda mnaifanya hivi kwa takwimu. Sita kwa kila kufa, kwa hivyo mara sita sita, kwa hivyo mchanganyiko thelathini na sita tofauti. Sasa saba, unaweza kupata kwa njia ngapi? Moja na sita, tatu na nne, nk. Kwa hivyo tutatembeza kete, na hivi ndivyo itakavyokuwa. Kwa sababu ninawajali nyinyi, tutaweka hii. Ikiwa nitatembeza kete na sipati saba au kumi na moja, kwa maneno mengine, unashinda na ninapoteza, nitakupa dola. Ikiwa nitapata saba au kumi na moja, utanalipa dola elfu kumi. Je, kuna mtu yeyote anataka kuzunguka? Kuna shida gani? Ninaziviringisha mara moja na ninapoteza, ninakulipa dola moja tu. Ninazikunja mara mbili, ninapoteza, ninakulipa dola. Tatu, nne, tano, kumi, ninaziviringisha mara kumi, niliwalipa nyinyi nini? Pesa kumi. Ninashinda mara moja, na unanalipa nini? Elfu kumi. Swali: nitazunguka nawe usiku kucha kama hiyo? Ndiyo. Sababu? Ikiwa nitapoteza, nina nini cha kupoteza? Ninapoteza dola. Nina kidogo sana cha kupoteza. Lakini je, nina kiasi kikubwa cha kupata ninaposhinda? Kidogo sana cha kupoteza, kila kitu cha kupata. Dau la Pascal linafanya kazi kama hiyo, linasema hivi: "Ikiwa hakuna Mungu, nimepoteza nini?" Kidogo sana. Tuseme hakuna Mungu, na unasema "Kweli, uliamini maisha yako yote na ilikuwa uwongo na Mungu hayupo." Nimepata nini kutoka kwa hilo? Nimepata familia nzuri, mke mzuri, sikuweza kuomba zaidi. Kwa hivyo nina vitu hivyo vyote bado. Ikiwa, kwa upande mwingine, ninaamini kwamba hakuna Mungu, na ghafla ninakufa na ninakuwa uso kwa uso na Mungu huyu ambaye hayupo na nimemkufuru maisha yangu yote na ninakaanga baada ya hapo, kuna shida? Kwa maneno mengine, huna chochote cha kupoteza na kila kitu cha kupata. Ikiwa hakuna Mungu, na niliamini kuna Mungu,

sikupoteza karibu chochote. Ikiwa inageuka kuwa kuna Mungu na sikumwamini, ninapoteza kila kitu baada ya maisha haya kushuka. Hiyo inaitwa dau la Pascal, na anasema ikiwa unamwamini Mungu na ikawa kwamba ulikosea, haukupoteza chochote sana. Ikiwa unaamini kwamba hakukuwa na Mungu na ikawa yupo, umepoteza roho yako na hilo ni jambo kubwa. Dau la Pascal - usitembeze kete kwa pesa.

E. Hoja ya Yesu: Mwongo, mwendawazimu, hadithi au Bwana [13:17-20:46]

Unafanya nini na Yesu? Unaweza kusema, "Simwamini Mungu." Sawa, unafanya nini na Yesu basi? Je, Yesu alidai kuwa Mungu? Yesu alisema, *Egw eimi*. Hii inamaanisha "Mimi ndiye." Mimi ni nini? Yesu aliposema "Mimi ndiye," Wayahudi waliitikiaje? Walitaka kumpiga mawe. Kwa nini walitaka kumpiga mawe? "Kwa sababu wewe, mtu wa kawaida, unadai kuwa" nini? "Mungu." "Mimi ni yule mimi"? Unakumbuka katika Agano la Kale, "Mimi ni vile nilivyo." Je, hilo ndilo jina "Yehova," jina takatifu zaidi la Mungu? Yesu anasema "Mimi ndiye" na wanajaribu kumpiga mawe kwa sababu walisema "umedai tu kuwa Mungu. Kwa hivyo tutajaribu kukuuu, kukupiga mawe, kwa kukufuru. Kwa sababu wewe, mwanadamu wa kawaida, unadai kuwa Mungu." "Hapo mwanzo," Yohana mtume wake anaandika, "Hapo mwanzo neno. Neno lilikuwa pamoja na Mungu na neno alikuwa Mungu.... Neno akafanyika mwili na akakaa kati yetu." Kwa hivyo anazungumza juu ya *Logos*. Kiumbe wa kimungu, *Logos*, neno la Mungu, sasa linakuwa mwili. Yesu alidai kuwa Mungu. Kwa hivyo CS Lewis alisema hivi, Yesu ni mwongo, mwendawazimu, au yeye ndiye aliyesema alikuwa, yeye ndiye Bwana. Sasa Yesu akiwa mwongo, kuna shida gani na hilo? Unaposoma kazi za Yesu, je, anaonekana kama mwongo sana? "Mimi ndimi njia, ukweli, na uzima." Yesu alisema ukweli na uwongo unapingana na tabia yake ya maadili. Ikiwa mtu katika chumba hiki alidai kuwa wewe ni Mungu, tungefikiri wewe ni nini? Mambo. Yesu alidai kuwa na, kwa njia, je, je, ndugu na dada zake mwenyewe walidhani alikuwa mwendawazimu? Katika kifungu cha Mathayo 12, walikuja kumchukua kwa sababu walidhani alikuwa mwendawazimu. Je, Yesu alikuwa mwendawazimu? Je, kuna vichaa ambao wanafikiri wao ni miungu? Hasa wakati wanachukua kiasi fulani cha vitu. Je,

Yesu ni mwendawazimu? Je, umesoma Mahubiri ya Mlimani? Unaposoma Mahubiri ya Mlimani, "Heri maskini, heri wenye rehema kwa maana watapata rehema, heri walio safi mioyoni kwa maana watamtafuta Mungu..." Je, hizo ni kauli za kichaa? Ikiwa umewahi kusoma Mahubiri ya Mlimani, je, hiyo ni kazi ya kichaa? Je, hiyo si baadhi ya fasihi ya ajabu zaidi kuwahi kuandikwa popote? Sidhani kama utafika mbali na wazo hili la Yesu kuwa mwendawazimu. Mafundisho ya Yesu ni ya kushangaza.

Yesu alikuwa Bwana, hilo ndilo hitimisho la Lewis. Lewis aliruka hii, na inanisumbua kwa sababu nadhani leo, watu wengi bado hawampendi Yesu kama Mungu. Kila mtu anampenda Yesu kama Mahatma Ghandi aliyetiwa supu. Ndivyo ilivyo kwa wengi "Yesu alikuwa nabii mzuri," aina ya Martin Luther King kwenye steroids. Lakini hata hivyo, ambapo kila mtu ana shida na Yesu ni madai yake ya kuwa Mungu. Hapo ndipo wana shida. Yesu alikuwa nabii mzuri, na kila mtu anampenda Yesu kama nabii mzuri, lakini mara tu Yesu anapodai kuwa Mungu, hapo ndipo watu wanashtuka.

Sasa, "Uungu" huu wa Yesu ulitoka wapi? Baadhi ya wakosoaji leo watasema kwamba wazo hili kwamba Yesu alikuwa Mungu kwa kweli lilikuwa hadithi, ambalo kwa kweli lilikua kwa muda. Kwa hivyo Yesu huyu wa hadithi alikua. Lakini nataka kukuuliza juu ya mitume wake, ambao wanasema walibuni hadithi hizi juu ya Yesu. Unajua nini kuhusu mitume? Mitume walikuwa watu jasiri sana. Mapema wanafunzi wa Yesu walikuwa sana "Yesu, wewe nenda kwenye kifo, na tutakufa pamoja nawe. Tutashikamana kando yako. Tuko pamoja nawe, tunakuamini kwa mioyo yetu yote." Ghafla Yesu anakamatwa katika bustani ya Gethsemane na nini kinatokea kwa wanafunzi? Watu hawa walikuwa: "Samahani, mtu anaweza kuuawa hapa. Watamuua mtu, tunahitaji kutoka hapa! Kwa hivyo wanafunzi wanaondoka. Sasa ninakuuliza swali moja; Msalabani wa Yesu, wanafunzi wote walikuwa wapi? Walikuwa wamejificha kwa hofu. Ni wanawake ambao walishikamana naye. Lakini basi nini kinatokea? Siku tatu baadaye, ghafla, wanaenda kaburini, na nini kinatokea kwa wanafunzi basi? Je, kuna mpito na wanafunzi? Je, wanafunzi ambao walikuwa na hofu na kukimbia sasa watakufa kwa ajili ya Yesu Kristo baada ya ufufuo? Niambie nini kinatokea kwa wanafunzi 12 (vizuri, mmoja wao alifanya jambo la orodha ya ndoo na hakufanikiwa). Kwa hivyo Yuda

amekwenda, lakini wale wanafunzi kumi na moja, ni nini kiliwapata wote, isipokuwa tunashangaa juu ya Yohana, ni nini kiliwapata? Je, tuna rekodi za kile kilichowapata? Kila mmoja wao alikufa vifo vya kutisha, wacha tutumie Petro kama mfano, Peter alisulubiwa kichwa chini. Ikiwa angeunda hii tu, hadithi ya Yesu kuwa Mungu, ungekufa kwa kitu kama hicho? Kwa njia, mmoja au wawili wanaweza kufa, kwa sababu walikuwa wazimu au kitu kama hicho, lakini wote kumi na moja wangekufa na kamwe hawakusema, "Acha, nimeunda hivyo, nilikuwa nikitania tu, usiniue." Hapana, wote walitembea hadi kifo chao, na waliuawa kishahidi. Hata John, walianza kumkaanga kwenye mafuta. Ninachosema ni kwamba, je, walamini hili kwa moyo wao wote? Walamini kwa uhakika wa nini? Kifo. Kwa njia, hii ilikuwa tu kuweka risasi kichwani mwao? La. Wengi wao waliteswa hadi kufa, na hivyo ndivyo walivyoenda kwenye vifo vyao.

Kwa hivyo wazo hili kwamba wanafunzi waliunda hadithi hizi, ni shida gani nyingine na hilo? Ikiwa wanafunzi walitunga hadithi hizi, kulikuwa na watu wengine karibu nao ambao wangeweza kuwapigia filimbi na kusema "hiyo sio kweli"? Yesu alifufuka kutoka kwa wafu, wanafunzi walisema, na kulikuwa na watu karibu ambao walisema, "Hapana, hiyo haikutokea, tulikuwepo, haijawahi kutokea." Kuna shida gani na hiyo? Paulo anasema, "Hei, ikiwa hauniamini juu ya kufufuka kwa Yesu kutoka kwa wafu, kuna watu mia tano ambao bado wako hai hapa, unaweza kwenda kuwauliza. Watu mia tano wote walimwona Yesu akifufuka kutoka kwa wafu, kando na wale mitume kumi na wawili, na kando yangu, Paulo, na mimi nilimwona Yesu njiani kuelekea Dameski, akiwa hai baada ya kufa." Kwa hivyo kwa maneno mengine, hawawezi kutengeneza kwa sababu kulikuwa na watu wengine ambao wangepanusha hadithi zao. Paulo anasema kwenda kuwauliza watu ambao walikuwa mashahidi wa macho. Kwa hivyo Yesu ni mzuri sana. Yesu Kristo anadai kuwa Mungu, na kuna sababu ya kuamini hivyo. Sasa hii inathibitisha hilo? Haithibitishi hilo, lakini ni busara kufikiria baadhi ya mambo haya.

F. Hoja ya Ushuhuda wa Kibinafsi kwa uwepo wa Mungu [20:47-22:21]

Ushuhuda wa kibinafsi. Je, unawajua watu wanaopendekeza kwamba wamekutana na Mungu? Je, kuna watu katika chumba hiki ambao wangedai kwamba wamekutana na

Mungu, ikiwa ni pamoja na profesa? Naapa nimeona kazi ya mikono ya Mungu, mwaka huu uliopita, msifu Mungu, namaanisha, umewahi kuomba kitu ambacho ni muhimu sana? Mwanangu, mwaka jana, karibu wakati huu, alikuwa amekwisha Afghanistan. Alikuwa akipigwa risasi kila siku. Alikuwa nje ya waya kwa siku ishirini na nane mfululizo, akipigwa risasi kila siku. Je, nilimwomba? Je, baadhi ya marafiki zake hawakurudi? Watu wengine hawakurudi. Alirudi. Mungu alimwoko. Ninamsifu Mungu kwa hilo. Watu watasema alikuwa na bahati, ilikuwa tu bahati ya sare kwamba hakuuawa, lakini ninaweza kurudia na juu ya mambo ambayo yanaonyesha kwamba Mungu anajibu maombi. Je, ushuhuda wa kibinafsi ni muhimu? Je, kuna mamilioni ya watu wanaomwamini Yesu Kristo ambao wanadai kuwa na uhusiano na Mungu? Ndiyo. Sasa unatupilia mbali hilo kwa sababu wote ni kundi la whackos? Unahitaji kufikiria juu ya hilo. Unaweza kusema, "Sawa, ndio, wewe ni, Hildebrandt!"

G. Unabii wa Utabiri kama uthibitisho wa uwepo wa Mungu [22:22-24:45]

Hapa kuna mambo mengine ambayo yanatoka kwa Biblia yenyewe. Katika kitabu hiki je, Mungu anajua siku zijazo tangu mwanzo? Tangu mwanzo hadi mwisho, je, Mungu anajua siku zijazo? Sasa, unajua siku zijazo? Kuna mtu yeyote katika chumba hiki au kwenye chuo hiki ambaye anajua siku zijazo? Swali: nini kitatokea kwa soko la hisa kesho, juu au chini? Hakuna anayejua! Kwa maneno mengine, imekuwa mbaya sana hivi kwamba huwezi kusema kesho nini kitatokea. Sasa, una Mungu ambaye anatabiri mambo miaka 700 kabla ya kutokea. Kwa njia, je, miaka 700 ni urefu kidogo wa muda? Miaka 700 kabla ya Kristo, nabii Mika katika Mika 5: 2 anasema, "Hei, wakati Masihi atakapokuja, hatazaliwa popote tu, Masihi atazaliwa Bethlehemu ya Yudea."

Unaweza kusema, "Ndio, lakini kulikuwa na mamilioni ya watu waliozaliwa Bethlehemu na ilikuwa bahati yake tu ya kuchora." Niambie, mji wa Bethlehemu ulikuwa mkubwa kiasi gani? Mji wa Bethlehemu unaweza kutoshea kwenye quad hapa. Tunazungumza watu watatu, wanne, mia tano max. Sisi ni Wamarekani, miji yetu ni mikubwa: New York City, LA, na Boston. Tunafanya miji mikubwa. Huko, miji yao ni miji, na kwa kweli utagundua, katika DASV, mara nyingi nilitafsiri "miji" badala ya "miji" kwa sababu maeneo haya ni madogo sana. Maeneo na miji mingi ambayo unasoma

juu yake huko Israeli ingefaa kwenye chuo kikuu cha Gordon, pamoja na Yeriko. Kwa njia, kuna mtu yeyote anayekumbuka ni mara ngapi walizunguka Yeriko kwa siku moja? Mara saba. Hiyo inakuambia nini? Je, huu ni mji mkubwa ambao wanazunguka mara saba au huu ni mji mdogo ambao wanazunguka mara saba? Ndio, ndogo, Yeriko ni ndogo. Kwa hivyo ninachosema ni kwamba, ikiwa Yesu anatoka Bethlehemu ya Yudea, huo ulikuwa mji mdogo wa kutoka? Inatabiriwa miaka 700 kabla ya kuzaliwa. Yesu amezaliwa katika mji gani? Bethlehemu ya Yudea. Kuna unabii kama huo, wacha niongeze unabii mmoja kwa unabii mwingine kwa unabii mwingine, na unaanza tu kuongeza vitu hivi na unasema haiwezi kuwa bahati ya kuchora tu. Biblia imeweka hii! Nani anajua siku zijazo? Mungu anajua siku zijazo. Ungetarajia Mungu aweze kusema siku zijazo ni nini na kuifanya iwe sawa na anafanya hivyo.

H. Akaunti za Miujiza kama uthibitisho wa uwepo wa Mungu [24:46-27:26]

Jambo lingine, miujiza. Una rekodi. Musa anatembea hadi Bahari ya Shamu na anaenda, "Wham bam!" na nadhani nini kitatokea? Maji hugawanyika, Wayahudi wanavuka. Wamisri wanakuja kwa lori kuwafuata na maji huanguka na kuwazamisha Wamisri wote! Sasa unasema, "Hiyo ilikuwa bahati tu, muujiza, upepo ulikuwa ukivuma walikuwa na Noeaster siku hiyo na ilirudisha maji yote, lakini ilikuwa na nguvu ya kutosha kupuliza futi 50 za maji lakini watu bado wangeweza kutembea ndani yake?" Kisha wanafika upande wa pili na ghafla mana hii ilianza kushuka kutoka mbinguni. Kwa kawaida haifanyiki hivyo. Halafu wako nje ya Sinai, jangwa kubwa, hawana maji yoyote, kwa hivyo mtu huyu anapanda na fimbo na kupiga mwamba na ghafla maji haya yanatoka kwenye mwamba huu na kuwaridhisha watu hawa wote. Unasema, "Muujiza?" Wanapanda hadi sehemu za Mto Yordani na Mto Yordani pia na wanazunguka mji mara saba na wanaenda, "Hei, nyinyi, njoni nje mkacheze!" na kuta zote zinaanguka chini! Kwa kweli, hiyo ilikuwa nini, ni kwamba walikuwa wakicheza, walikuwa wakitembea hivyo, wote wakitetemeka na ardhi ilikuwa ikitetemeka... Kweli? Inatosha kwa kuta kubwa kuanguka chini? Ndio, hiyo itakuwa miujiza. Yesu akasema, "Hei, una watu elfu tano hapa, una samaki ngapi? Wacha tuwalishe watu hawa." Au Eliya, akipanda juu ya Mlima Karmeli, na umeme ukishuka kwa ombi lake, akikaanga madhabahu hiyo wakati

manabii hawa 400 wa Baali wanapiga kelele kwa miungu yao na kujikata kama wafyekaji. Kwa hivyo hii ni miujiza. Ikiwa wewe ni mkosoaji wa Biblia na humwamini Mungu, ni mambo gani mawili ambayo unapaswa kuyaondoa katika Biblia? Lazima uondoe unabii na lazima uondoe miujiza. Unasema "Siamini katika miujiza, hakuna Mungu, kwa hivyo hakuwezi kuwa na miujiza yoyote." Lazima upitie miujiza kwa muujiza na ueleze katika Biblia nzima, pamoja na mtu huyu kuzaliwa na bikira. Lazima uondoe hilo, ingawa nadhani tunaweza kufanya hivyo leo. Lakini unaona ninachosema, Yesu alizaliwa na bikira, lakini wangetumia kitu kama, "Labda alikuwa askari wa Ujerumani," au "labda ilikuwa upandikizaji wa bandia" kuelezea kuzaliwa kwa bikira mbali na Kristo. Wanapaswa kuiondoa kwa sababu kuzaliwa kwa bikira ilikuwa muujiza (Isa. 7:14).

I. Wayahudi kama uthibitisho wa uwepo wa Mungu [27:27-33:27]

Sasa, hapa kuna jambo ambalo lilikuja na Mfalme Frederick huko Prussia, alisema, "Nithibitisha kwamba kuna Mungu kwa neno moja." Mshauri huyu alijibu: "Wayahudi." Niambie juu ya watu wa Kiyahudi; niambie juu ya Wababeli. Je, unakumbuka ufalme wa Babeli? Babeli ilikuwa ufalme mzuri, mkubwa. Watu wa Babeli wako wapi leo? Hawako popote. Vipi kuhusu Waashuri? Waashuri huko Ninawi, ekari 1850 za ardhi, mji mkubwa, ufalme mkubwa, lakini Waashuri wako wapi leo? Mahali pa. Wamoabu, Waamoni, Waedomu, wote –ites na –tites wa Biblia, vikundi hivyo vyote vya watu viko wapi? Wameenda. Swali: Ikiwa ningekuuliza Wayahudi walikuwa wapi leo, ungesema nini? Jiji la New York. Kusema kweli, kuna Wayahudi wengi katika Jiji la New York kama ilivyo Israeli, unajua hilo? Kuna Wayahudi wengi katika Israeli na ninawaheshimu sana. Kwa kweli niliishi Israeli kwa mwaka mmoja. Lakini mambo yanazidi kuwa mabaya huko sasa na unahitaji kuombea amani huko Yerusalemu. Ninachojaribu kusema ni kwamba, kwa karne nyingi, watu wamejaribu kuwaangamiza Wayahudi kwa makusudi? Je, hilo limetokea mara kwa mara, tena na tena katika historia? Ndio, ya hivi karibuni ikiwa na Hitler katika mauaji ya halaiki, Wayahudi milioni 6 waliangamizwa. Je, hao ni Wayahudi wengi? Je, Wayahudi walinusurika hilo? Je, bado kuna kundi la watu wa Kiyahudi hata baada ya hilo kutokea? Sasa kwa njia, kuna watu

leo ambao wanasema mauaji ya halaiki hayakuwahi kutokea? Ndiyo. Siku tatu au nne zilizopita, Ahminajab amesema kwamba amejitolea kuangamiza kabisa Israeli. Hii ni hivi karibuni. Je, atapiga risasi nzuri pengine? Ndiyo. Anajaribu kuunda silaha ya nyuklia kufanya hivyo. Kwa hivyo Israeli ina shida kubwa zinazoendelea. Swali: mauaji ya halaiki hayakuwahi kutokea? Ahminejad ana maoni yake mwenyewe; Anasema kwamba mauaji ya halaiki hayajawahi kutokea. Una maoni yako, na unasema mauaji ya halaiki yalitokea. Ni maoni yako dhidi ya maoni yake. Unajuaje ni nani aliye sahihi? Kila mtu anaweza kuwa na maoni yake mwenyewe. Ni maoni yake tu dhidi ya maoni yako. Katika baada ya kisasa, kwenu ni tu "Kweli, unafikiri hii na ni sawa kufikiria hii na nadhani hivyo na ni sawa. Tunaweza kuishi pamoja kwa amani." Je, kuna mtu yeyote anayewahi kusema ni nini hasa kilitokea? Maoni yake ni kwamba haijawahi kutokea, je, hiyo ni muhimu hata kidogo? Je, ilitokea au la? Je, ni muhimu ikiwa ninakubali au la? Ikiwa sitakubali, hiyo inamaanisha haikutokea? La. Haijalishi ninafikiria nini. Ilifanyika. Na kwa njia, baadhi ya watu walioingia Auschwitz na baadhi ya maeneo hayo, walisema ilikuwa ya kutisha sana, "Hakuna mtu atakayeamini hili." Eisenhower aliwaambia askari wake kuandika ukatili huo kwa sababu alisema, "Hakuna mtu atakayeamini kile tulichopata hapa." Kwa makusudi alikuwa na maandishi hayo. Sasa ikiwa huamini hivyo, wacha nikuambie hadithi juu ya mwanamke anayeitwa Sonya Weitz ambaye alisimama kwenye jukwaa hili. Yeye ndiye wanayemwita "aliyenusurika," na samahani ikiwa nyinyi mtaenda kwa mwelekeo tofauti ninaposema "aliyenusurika." Ninapozungumza juu ya "aliyenusurika," ninamaanisha mtu ambaye ni manusura wa mauaji ya halaiki. Aliwekwa kwenye gari la ng'ombe, kwenye gari moshi na dada yake, uchi na mamia ya watu wengine, kama sardini. Katika familia yake, kila mtu aliuawa na yeye tu na dada yake walinusurika. Sijui walinusurikaje, anasimulia hadithi. Amekuwa kwenye jukwaa hili hapo awali. "Sawa," unasema, "ni maoni yako tu" dhidi ya ... Swali: alikuwepo? Na anaelezea mauaji ya halaiki. Amepita sasa, kwa njia, watu hawa wanazeeka? Ninajadili ikiwa ninapaswa kuiweka mkondoni au la. Ni hadithi ya kushangaza tu, mwanamke ambaye alipitia mauaji ya halaiki na kwa kweli akaingia kwenye kambi za mateso. Familia yake iliharibiwa, na alisimama kwenye jukwaa hili na

kusimulia kile kilichompata. Swali: je, mauaji ya halaiki ni halali? Ndiyo! Unajua hilo? Kwa sababu kuna shahidi wa macho, mtu huyu alikuwepo. Hii sio kuisoma katika kitabu cha historia, alikuwepo.

Kwa hivyo hata hivyo, Wayahudi. Unajua Wayahudi watadumu? Je, Wayahudi watadumu hadi mwisho? Ahadi ya Ibrahimu, nchi, mbegu - kwamba uzao wao utaongezeka kama nini? Mbegu ingeongezeka kama nyota mbinguni na mchanga wa ufuo wa bahari. Alipaswa kuwa baraka kwa mataifa yote. Agano ni ardhi, nchi ya Palestina, mbegu, kwamba mbegu ingeongezeka, na kwamba angekuwa baraka kwa mataifa yote. Je, Wayahudi watakuwa hapa wakati Kristo atakaporudi? Hakika ya kutosha. Kwa hivyo, mtu yeyote anayejaribu kuwaangamiza, ni nini kawaida hufanyika kwao? Wanaishia kuwa na shida na kwa hivyo nina wasiwasi juu ya wakati ujao hii itatokea, nadhani itakuwa mbaya sana. Kwa hivyo Wayahudi, wamevumilia juu ya watu hawa wengine wote katika Biblia ambao wamekwenda, lakini Wayahudi bado wanaishi. Tena, hii ni kazi ya mikono ya Mungu.

J. Biblia ilitoka wapi? Hatua ya Kwanza: Msukumo [33:28-38:50]

Sasa, tutabadilisha gia. Tunapata wapi Biblia yetu? Kwa hivyo tutaenda kufuatilia hii, na wacha niende haraka zaidi. Nitafanya baadhi ya haya kutoka kwa kichwa changu ili tu tuweze kuharakisha hii kidogo. Je, Biblia inadai kuwa inatoka kwa Mungu? Je, inatoa madai hayo? Je, kitabu chako cha hesabu kinadai kuwa kinatoka kwa Mungu? Je, kitabu chako cha sosholojia, saikolojia, au kemia kinadai kuwa kinatoka kwa Mungu? Je, kuna mamia ya maelfu ya juzuu kutoka kwa maktaba yetu ambazo hazidai kuwa zinatoka kwa Mungu? Kuna vitabu vingapi katika maktaba yetu ambavyo vinadai kuwa vinatoka kwa Mungu? Labda kuna wachache tu? Je, Biblia inatoa madai hayo? Ndiyo, inafanya. 2 Timotheo 3:16 inasema, "Maandiko yote yameongozwa na Mungu." Neno halisi la Kigiriki kuna *theopneustos*, ambayo inamaanisha "Mungu alipumua." "Maandiko yote ni Mungu aliyepuliziwa." Ninapozungumza hapa, ikiwa umekaa mbele unajua hii, ninapozungumza, ninazungumza kwa kutumia pumzi? Ndio, pumzi ni jinsi unavyozungumza. "Maandiko yote ni Mungu aliyepuliziwa," neno la Mungu linapuliziwa ndani ya manabii, na manabii wanaliandika. Paulo anasema, "Maandiko yote

yamepuliziwa na yenye faida kwa mafundisho, karipio na marekebisho ..." Hapa kuna moja ambayo inavutia, katika 2 Petro 1:21, Petro anasema hivi, "Kwa maana unabii haukuwa na asili yake katika mapenzi ya mwanadamu." Je, hiyo ni muhimu sana? Unabii ulikuja, lakini ulitoka kwa mwanadamu au ulitoka kwa Mungu? Petro anasema kwamba unabii haujawahi kutoka kwa mapenzi ya mwanadamu. Kwa njia, kulikuwa na manabii ambao walienda hasi, ambao walizungumza kutoka kwa mapenzi yao wenyewe, na kusema, "Asema Bwana, " wakati Bwana hakuwa "amesema hivi"? Je, kulikuwa na manabii kama hao, "asema Bwana," na Mungu hakuwa amezungumza nao. Watu hao wanaitwa nini? Manabii wa uwongo. Je, kulikuwa na manabii wengi wa uongo katika Agano la Kale? Wakati Eliya, nabii mwema, anaenda dhidi yao, ni uwiano gani wa manabii wa kweli na manabii wa uwongo? Mia moja hadi nne. Kulikuwa na manabii wengi wa uwongo. Manabii wa kweli wanasema, "Asema Bwana..." na wakasema kutoka kwa Mungu. Petro anasema kwamba, "unabii haukuwa na asili yake katika mapenzi ya wanadamu. Lakini wanadamu walizungumza kutoka kwa Mungu walipokuwa wakiongozwa na Roho Mtakatifu." Watu hawa hawakusema kutoka kwao wenyewe, wakitengeneza vitu hivi, "walibebwa na Roho Mtakatifu," na kwa hivyo hiyo ni 2 Petro 1:21, asili iko kwa Mungu.

Hapa kuna nyingine. "Katika nyakati za zamani," mwandishi wa Waebrania anatuambia, "Mungu alizungumza na manabii kwa njia na nyakati nyingi tofauti." Je, Mungu alizungumza na manabii kwa njia tofauti? Wakati mwingine alionekana kwao; wakati mwingine alizungumza nao, na kwa njia zote tofauti. "Lakini katika siku hizi za mwisho," mwandishi wa Waebrania anasema, "amezungumza nasi katika mwanawe." Yesu Kristo anakuwa neno la Mungu mwenye mwili. Neno la Mungu, neno la Mungu la Agano la Kale, ambapo Mungu alizungumza na watu, Yesu Kristo sasa anakuwa. "Hapo mwanzo alikuwako neno, na neno alikuwa pamoja na Mungu, na neno alikuwa Mungu... Neno akafanyika mwili na akakaa kati yetu (Yohana 1)." Neno la Mungu linapata mwili katika Yesu Kristo. Kwa hivyo manabii walifanya vizuri, lakini je, Yesu anafanya vizuri zaidi? Ndio, Yesu anapuliza kila kitu. Sasa una usemi wa Mungu, sio kwa maneno katika

fonimu zilizoandikwa na mofimu, una neno katika mwili. Yesu ni Mungu katika mwili, Waebrania anaonyesha hilo.

Hapa kuna nyingine, Yesu anafanya hivi, Yesu anasema nini kuhusu Agano la Kale? Je, Yesu anasema kwamba Agano la Kale linatoka kwa Mungu? Yesu anasema, "Hakuna hata kidokezo hata kimoja au kitambaa kitakachopita kutoka kwa sheria mpaka yote yatakapotimie." Jot na tittle ni nini? Jot ni *yodh*. Ni herufi ndogo zaidi ya Kiebrania. Ni kama nusu ya barua. Ni herufi ndogo zaidi ya Kiebrania. Tittle ni nini? Tittle ni, vizuri, unajua ni nini serif dhidi ya fonti za sans serif? Unajua jinsi fonti ya Times New Roman ina alama kidogo mwishoni mwa "d"? Ina kitu hicho kidogo ambacho huning'inia kwenye d, hiyo inaitwa serif. Sans serif itakuwa kama Arial ambapo d ni mstari ulionyooka tu na kisha duara. Wakati Yesu hasemi jot moja au tittle, tittle ni serif. Ni ndoano ndogo kwenye barua. Yesu anasema hakuna jot moja au tittle itakayopita kutoka kwa sheria mpaka yote yatakapokuwa nini? Mpaka kila kitu kitakapotimizwa. Je, Yesu alikuwa na mtazamo wa juu wa sheria? Yesu alisema, "Sikuja kuharibu sheria, nilikuja kufanya" nini? "Ili kuitimiza." Yesu anachukua sheria kama utimilifu wa maisha yake. Kwa hivyo Yesu ana maoni ya juu sana ya Maandiko kama yanatoka kwa Mungu.

K . Hatua Nne kutoka kwa Mungu kwenda kwetu: Uvuvio, Kuwa Mtakatifu, Usambazaji, Tafsiri [38:51-50:52]

Sasa, kuna hatua nne katika mchakato huu kutoka kwa Mungu kwenda kwetu.

Hatua ya kwanza inaitwa "msukumo." Uvuvio ni kupumua kwa Mungu kwa spiration, Mungu anapumua neno lake ndani ya manabii hawa. Manabii walizungumza na wakaiandika. Sasa kwa njia, ikiwa manabii hawakuandika, je, imepotea kwetu? Je, Mungu aliwahi kuzungumza na watu ambao hawakuwahi kuiandika? Alifanya. Kwa mfano, angalia kitabu cha Hulda. Kitabu cha Hulda kiko wapi? Kuna mtu yeyote amesoma Hulda hivi karibuni? Hulda alikuwa nabii wa, Mungu alizungumza naye kama nabii wa, na hatuna kitabu chake chochote. Labda hakuiandika, au labda alifanya hivyo,

na ilipotea. Lakini uvuvio, manabii waliandika kama neno la Mungu.

Kutangazwa kuwa mtakatifu: ni vitabu gani vina mamlaka?

Kutangazwa kuwa mtakatifu ni nini? Mara tu Mungu anapoandika yaliyomo, je, watu wa Mungu wanapaswa kukusanya vitabu hivyo kama vitabu vitakatifu? Kwa hivyo manabii wanaandika yaliyomo, Mungu anashuka, anazungumza na manabii, "Asema Bwana...", na nabii anaiandika. Kutangazwa mtakatifu ni watu wa Mungu kisha kukusanya vitabu hivyo ambavyo vinachukuliwa kuwa vitakatifu. Je, watu wanapaswa kuamua ni vitabu gani ni vitakatifu na vipi sio? Je, kuna baadhi ya vitabu vinavyozungumzwa katika Maandiko ambavyo vimetajwa hata katika Maandiko ambavyo si vitabu vitakatifu? Katika kitabu cha Wafalme inasema, ikiwa unataka zaidi juu ya Mfalme Yosia, nenda kwenye kumbukumbu za wafalme wa Israeli na Yuda. Je, tuna kumbukumbu za wafalme wa Israeli na Yuda? La. Hazikuzingatiwa kama vitabu vitakatifu, zilizingatiwa kumbukumbu za wafalme wa Yuda. Lakini je, mwandishi wa Wafalme alitumia kumbukumbu hizo kutupa baadhi ya maandishi yake? Ndiyo. Kwa hivyo, kulikuwa na vitabu vingine katika ulimwengu wa zamani vinavyoelea ambavyo hatuna ambavyo sio vya kisheria? Lakini wale tulionao, watu wa Kiyahudi, watu wa Mungu, waliwakusanya na kusema, "Hawa ndio wanaotoka kwa Mungu." Mkusanyiko huo wa vitabu na uidhinishaji wa vitabu hivyo ni mchakato wa kutangazwa kuwa mtakatifu.

Usambazaji: kunakili maandishi na waandishi

Ifuatayo ni maambukizi, ambayo ni, kunakili mwandishi. Je, vitabu vililazimika kunakiliwa tena na tena kwa maelfu ya miaka? Je, waandishi hufanya makosa? Unaponakili kitabu cha kurasa elfu, unafanya makosa? Nitakupa processor ya maneno na ukaguzi wa tahajia, hata wakati huo, unaweza kuandika kurasa elfu bila makosa hata kwa ukaguzi wa tahajia? Inawezekana ikiwa utarudi juu yake mara kadhaa labda unaweza kuipata? Nadhani labda unaweza. Nadhani nimefanya mwenyewe. Ninachosema ni kwamba, ni ngumu sana kuipata sawa. Watu hawa wananakili kwa mkono. Swali: kunakili kurasa elfu moja kwa mkono, hii ni shida? Wakati wa kunakili kwa mkono kurasa elfu una shida za kuandika kwa mkono na kila aina ya vitu. Kwa hivyo makosa

ya waandishi, nitakuonyesha makosa, nitakuonyesha makosa katika Biblia yako kama matokeo ya mchakato wa kuandika. Sasa, baada ya kunakili tena na tena na tena kwa miaka 2,000 au chochote, sasa lazima ufanye nini? Biblia hapo awali iliandikwa kwa Kiaramu, Kiebrania, na Kigiriki. Agano la Kale liliandikwa zaidi kwa Kiebrania. Baada ya kurudi kutoka uhamishoni kwenda Babeli, waliandika kwa Kiaramu na kuzungumza kwa Kiaramu, na kisha kwa Kigiriki baada ya Alexander the Great kupita. Kwa hivyo tumeipata katika lugha hizo na tunapaswa kutafsiriwa kwa nini? Kiebrania, bila shaka sivyo. Tunaihitaji kwa Kiingereza. Kwa hivyo tunapaswa kutafsiriwa. Kuna shida gani na tafsiri? Unapotafsiri kati ya lugha, je, mambo hupotea katika tafsiri? Je, lugha zinalingana kikamilifu? La. Na kwa hivyo kuna maneno kadhaa, nafikiria neno *hesed*, Ninapambana na jinsi ya kutafsiri neno hilo. Je, ninatafsiri kuwa "upendo mwaminifu" au "upendo thabiti" au "upendo" au "rehema" tu? Ninatafsirije neno hilo, wakati hakuna neno moja la Kiingereza linalolingana *hesed* haipo tu katika lugha ya Kiingereza. Swali: Je, nina tatizo kama mtafsiri? Hapana, ninatumia tu NIV na sio lazima kuwa na wasiwasi juu yake [utani]. Lakini unaona shida ya kwenda kati ya lugha?

Njia mbalimbali za msukumo

Kwa hivyo hebu tuangalie mchakato wa uvuvio, Mungu alivumaje neno lake? Pamoja na Musa, je, Mungu huzungumza ana kwa ana? Katika Hesabu 12, Mungu anasema juu ya Musa, "Musa si kama nabii anayekimbia wa kinu, yeye si nabii wa kawaida." Anasema, "Kwa kawaida mimi huzungumza nao na manabii katika ndoto na katika maono, pamoja na Musa sio hivyo. Pamoja na Musa ninaenda uso kwa uso, uso kwa uso." Kwa njia, ni ana kwa ana kwamba wakati Musa anashuka kutoka mlimani, uso wake ni nini? Je, kuna mtu yeyote anayekumbuka? Uso wake unang'aa na watu wanasema "Hei, Musa, umekuwa ukizungumza na Mungu, kaa tu huko, sipendi uso wako unaong'aa Musa, funika hilo." Kwa hivyo Musa anafanya nini? Musa anaangusha pazia juu ya uso wake! Anapopanda kuzungumza na Mungu, anavuta pazia, na anaposhuka kuzungumza na watu huweka pazia. Kwa hivyo Musa ni nabii na amepata aina hiyo ya mwingiliano na Mungu. Kwa kawaida Mungu alishuka na kumwambia nabii, "Asema Bwana..." na nabii angenukuu, "Asema Bwana..." Isaya, Yereimia, manabii wote, *coh*

amar Yahweh, na kisha wananukuu kutoka kwa Bwana. Kwa hivyo, Mungu huzungumza nao kwa maneno, na wanafunua. Mungu alizungumza katika ndoto, na katika maono. Hata aliwatokea kwenye kichaka cha moto.

Sasa hapa kuna njia nyingine ambayo Mungu alizungumza: Mungu alizungumza katika mwanawe. Yesu, kama tulivyosema, anakuwa Neno mwenye mwili. Yesu ndiye ufunuo wa mwisho wa Mungu kwa sababu ulichonacho ni Neno kuwa mwili. Neno, badala ya kusemwa, sasa liko hai. Neno sasa linawasiliana nasi, sio tu kwa maneno bali kwa matendo na kwa miujiza—mambo ya ajabu—ambayo Yesu alifanya. Neno anakuwa mwili na sasa Mungu anajifanya mwili katika mwili. Je, wanadamu wanaweza kwenda kwa Yesu na kumpiga ngumi kwenye utumbo? Ndiyo! Je, kuna mtu yeyote anayekumbuka Bustani ya Edeni? Je, watu katika bustani ya Edeni walitembea na Mungu na kuzungumza na Mungu? Ndiyo! Nini kinatokea baada ya kuanguka wamekatwa sasa. Lakini Yesu anarudi, kwa maana; je, Yesu Kristo anaturudisha kwenye Bustani ambako Mungu anatembea kati yetu? Lakini watu hufanya nini? Walimpiga! Ni mbaya. Kwa hivyo Yesu, "Hapo mwanzo alikuwako neno, neno alikuwa pamoja na Mungu, na neno alikuwa Mungu... Neno akafanyika mwili na akakaa kati yetu." Ni kifungu kizuri katika Agano Jipya (Yohana 1). Sasa waandishi wengine, hata hivyo, walifanya utafiti. Kwa maneno mengine, haikuwa Mungu aliyeshuka na kuamuru kitu sikioni mwao. Katika kitabu cha Luka, Luka ataandika injili juu ya Yesu Kristo, lakini je, Luka aliwahi kukutana na Yesu Kristo? La. Luka hakuwahi kukutana na Yesu Kristo. Kwa hivyo, Luka anaandika injili juu ya Yesu Kristo kwa msingi gani? Kweli, Luka anatuambia alipata wapi data yake. Luka alipata wapi habari zake? "Wengi wamejitahidi kuandika maelezo ya mambo yaliyotimizwa kati yetu, kama vile yalivyokabidhiwa kwetu, na wale ambao walikuwa tangu mashahidi wa kwanza [Luka 1: 1-4]." Je, Luka alipata nyenzo zake kuhusu Yesu Kristo kutoka kwa mashahidi wa macho? Je, Luka anajua tofauti kati ya mashahidi wa macho na vyanzo vya pili? Ndiyo. Je, yeye ni mwanahistoria mzuri? Anasema, "Nilipata habari hii kutoka kwa mashuhuda wa macho." Anaangalia na mashuhuda wa macho na watumishi wa neno, kwa sababu yeye mwenyewe hakuwa shahidi wa macho. "Kwa kuwa mimi mwenyewe nimechunguza kwa uangalifu..." Kitabu

cha Luka kinatoka wapi? Inatokana na uchunguzi wake wa makini, kuzungumza na kuwahoji watu ambao walikuwa mashuhuda wa macho. "Kila kitu tangu mwanzo, sasa ilionekana kuwa nzuri kwangu pia kuandika na kuhesabu kwa utaratibu." Sasa nitaagiza, anasema, "kwa ajili yako bora zaidi Theofilo... ili ujue uhakika wa mambo uliyofundishwa." Kwa hivyo Luka alipata wapi habari yake? Luka alipata nyenzo zake kwa kiasi kikubwa kutoka kwa mashahidi wa macho ambao aliwahoji, na anatuambia kwamba [Luka 1: 1-4]. Sasa vipi kuhusu hii: Sulemani, katika Mithali 25: 1.

Sulemani aliandika methali nyingi, lakini ni nani aliyeunda kitabu cha Mithali? Alikuwa Sulemani? La! Kwa sehemu ndiyo, lakini katika Mithali 25: 1, inasema, "Hizi ni methali zaidi za Sulemani zilizonakiliwa na watu wa Hezekia." Kwa hivyo Hezekia [700 KK], angalau miaka 200 baada ya Sulemani [960 KK], kutoka kwa mkusanyiko au kitabu cha methali za Sulemani, watu wa Hezekia walinakili methali hizi kutoka kwa mkusanyiko huo mkubwa. Je, unaona jinsi Biblia ilivyowapata? Walikuwa na mkusanyiko mkubwa wa methali za Sulemani, kimsingi sura ya 25 hadi 29 ya Mithali ilinakiliwa kutoka kwa mkusanyiko mkubwa. Wanaume wa Hezekia walifanya hivyo miaka 200 baada ya wakati wa Sulemani. Kwa hivyo unaona jinsi Mungu anavyowatia moyo watu kwa njia tofauti? Hiyo ndiyo yote ninayojaribu kukuonyesha.

Hapa kuna moja ambayo Paulo anafanya. Paulo katika Matendo 17 wakati yuko kwenye kilima cha Mars, wakati yuko Athene huko Ugiriki. Anatembea akiona miungu hii yote na anasema, "Hei, wewe uko sahihi. Mmoja wa washairi wako amesema, 'Ndani yake tunaishi na kusonga na kuwa na uhai wetu,' kama baadhi ya washairi wako walivyosema." Paulo anamnukuu Aretas, mshairi wa kipagani, na anasema kile watu walisema kilikuwa sawa! Je, hiyo iko katika Maandiko? "Ndani yake tunaishi na kusonga na kuwa na utu wetu, kama washairi wako walivyosema." Paulo anamnukuu mshairi wa Kigiriki wa kipagani, na hiyo iko katika Biblia yetu sasa. Je, Mungu aliwahimiza watu kwa njia tofauti? Paul alikuwa na nukuu hiyo kichwani mwake, na akaiweka chini na kusema, "Hapana, hiyo ilikuwa kweli, kile mtu huyo alisema." Sasa iko chini ya uvuvio wa Maandiko. Mungu aliongoza kwa njia tofauti.

Sasa, kulikuwa na ushirikiano wa nje. Acha nifanye hivi haraka. Unapochukua Biblia, ikiwa umesoma vitabu vingine, je, Biblia ni kitabu cha ajabu hasa ubora wa maadili? Ni mambo gani mawili muhimu zaidi katika Biblia? "Mpende Bwana Mungu wako kwa moyo wako wote." Na nini? "Mpende jirani yako kama nafsi yako." Swali: ikiwa ilibidi uchague kitu kizuri ulimwenguni, je, hizo ni baadhi ya kauli kubwa zaidi kuwahi kutokea? Mpende Mungu kwa moyo wako wote, mpende jirani yako kama nafsi yako, haya ni mambo makubwa. Biblia inaonyesha sifa hii ya maadili ambayo ni ya kushangaza kabisa. Maadili na mahitaji ya ndani kabisa ya kibinadamu yanatimizwa na kuonyeshwa katika Maandiko. Je, Biblia ni kitabu cha kina? Ungesema, "Hapana, Hildebrandt najua kitabu cha Mwanzo..." Nitakuambia kwamba mtu fulani katika darasa la mwisho alisema "Ninaifahamu sana kitabu cha Mwanzo." Nataka tu kukuambia, sijui kitabu cha Mwanzo na nimekuwa nikikifundisha kwa miaka mingi. Kuna mambo katika Hesabu, miongoni mwa mengine, ambayo bado ninajiuliza hadi leo? Kitabu cha Biblia ni cha kina sana, unaweza kutumia maisha yako kujifunza kina na maana huko.

L. Madai ya Makosa katika Biblia: Ngamia, Wahiti, Daudi na uthibitisho wa akiolojia [50:53-60:05]

Sasa hapa kuna baadhi ya mambo kuhusu Biblia. Wakosoaji wameshambulia Biblia na kile unachopata ni vitu kama hivi - wacha nikupe hoja juu ya ngamia. Ninapenda ngamia. Kwa kweli, ukweli wa kweli ni kwamba, nachukia ngamia. Nililala karibu na ngamia usiku mmoja na, ikiwa mtu anasema una pumzi ya ngamia, hiyo sio pongezi. Ngamia wana pumzi mbaya zaidi ya harufu, hiyo ilikuwa harufu mbaya zaidi ambayo nimesikia katika maisha yangu yote. Tulilala karibu na ngamia na alipumua kwenye hema letu usiku huo. Ilikuwa mbaya, ingawa ninawaheshimu sana ngamia.

Kwa hivyo kuna mpango gani na ngamia? Wakosoaji wanasema kwamba Biblia imekosea, na kwamba kuna makosa katika Biblia. Biblia inasema kwamba Ibrahimu alikuwa na ngamia. Tarehe ya Ibrahimu ni lini? 2,000 KK Biblia inasema ana ngamia. Wakosoaji wanadai kwamba utafiti unaonyesha kwamba ngamia hawakufugwa hadi 1200 KK, na Biblia inasema Ibrahimu alikuwa na ngamia (karibu 2000 KK). Ni dhahiri kwamba watu hawakujua kwamba Ibrahimu hangeweza kufugwa ngamia, kwa sababu

hawakufugwa hadi miaka 800 baadaye. Biblia ina hitilafu ndani yake. Niko mzito hii imejadiliwa. Tazama na tazama, baadhi ya wanaakiolojia wanachimba na wanakuja mahali paitwapo Ebla. Ebla ilianzia karibu 2400 KK ambayo inaiweka juu ya miaka mingapi kabla ya Ibrahimu? Karibu miaka 400 kabla ya Ibrahimu. Nadhani walikuwa na nini huko Ebla? Tazama, ngamia wa kufugwa huko Ebla, miaka 400 kabla ya Ibrahimu kuishi. Swali: Biblia ilisema Ibrahimu alikuwa na ngamia, ni kweli? Hiyo ni sahihi. Je, wakosoaji hawa walikosea? Ndio, walikosea.

Sasa hapa kuna mwingine, Wahiti. Biblia inataja kwamba Uria Mhiti alikuwa ameolewa na Bathsheba. Pia kuna Wahiti wengine katika Biblia. Wakosoaji wamesema, "Biblia imekosea, tunajua watu wote katika ulimwengu wa kale, tuna akiolojia yote, hakuna kikundi kinachoitwa 'Wahiti,' hatuna rekodi yoyote ya watu hawa wa Wahiti, kwa hivyo hawakuwepo. Biblia imekosea, Wahiti hawakuwepo." Tazama, mtu anapanda kaskazini mwa Uturuki, na ghafla wanaanza kuchimba huko Boghazkoy, na nadhani nini? Inabadilika kuwa huu ndio mji mkuu wa ufalme wa Wahiti, na wanachimba utamaduni mzima wa Wahiti! Kwa njia, unaweza kwenda Chuo Kikuu cha Pennsylvania sasa na kusoma lugha ya Wahiti? Ndiyo! Kuna utamaduni mzima na maelfu ya vidonge kutoka kwa Wahiti, kwa kweli kitabu cha Kumbukumbu la Torati kimejengwa kutoka kwa fomu ya mkataba wa Wahiti. Kwa hivyo swali: tunajua sasa kwamba Wahiti walikuwepo na kwamba wakosoaji walikuwa wamekosea na Biblia ilikuwa nini? Kulia. Ninachotaribu kuuliza ni: je, Biblia inaaminika kihistoria? Ndiyo. Na ninachosema ni kwamba wakosoaji wanaoikosoa, wanaishia kuwa na makosa.

Vipi kuhusu Daudi? Hii ni hata miaka thelathini tu iliyopita, watu walikuwa wakisema David hakuwepo kweli. Daudi alikuwa Mfalme Arthur katika ulimwengu wa kale, waliunda tu Daudi, sura hii ya mfalme huyu mkuu ambaye alikuwa mkarimu. Ni kama Mfalme Arthur, ambaye hakuwahi kuwepo. Walikadiria maadili yao yote kwa Daudi na kumfanya mfalme huyu mzuri wa kufikiria. Hatuna rekodi katika akiolojia ya Daudi, na kwa hivyo hakuwahi kuwepo. Tazama na tazama, nadhani ilikuwa katika miaka ya 1980, archaeologist huko nje na koleo, anachimba kitu juu ya hii kubwa. Inageuka kuwa ilikuwa komamanga, na komamanga ilianzia karibu karne ya tisa au ya

kumi KK, ambayo ni karibu na wakati wa Daudi, na nadhani komamanga inasema nini upande. Inasema "*le DVD*". Sasa wacha nitembee hapa kwa dakika. Hii ilikuwa rekodi ya kwanza ya *DVD* katika historia. Kwamba kungekuwa na *DVD* na nyote mmekuwa mkizitumia, na kihistoria unaweza kuona jinsi Wayahudi walivyo na kipaji na kabla ya wakati wao: *DVD*. Kweli, shida ni nini na hiyo? Sababu nasema *le* ambayo inamaanisha "kwa" au "kwa", ni nini shida na Kiebrania cha kale? Hawakutumia nini? Vokali. Kwa hivyo una herufi *DVD*, nadhani unachojaza hapo, sio lazima uwe mkali sana ili kufahamu. Una maeneo mawili ya vokali, vokali ni nini? Imeandikwa juu ya jiwe, ni nani anayeandika vitu juu ya jiwe? Huo ni mrahaba au huyo ni mtu maskini? Wanaume maskini hutumia sufuria, [vipande vya ufinyanzi vilivyovunjika]. Tajiri anachonga kwenye jiwe. Kwa hivyo huu ni mrabaha, huyu ni Daudi - "Kwa Daudi." Nadhani ni wapi nusu ya zaburi (vizuri sio nusu, lakini tani ya zaburi), nadhani jinsi zinavyoanza? "*Le David*" au, "Kwa Daudi." Kwa hivyo mtu anasema, "Tunajuaje kuwa *DVD* inamaanisha David?" Wakosoaji wengine bado hawatakubali hilo na kwa hivyo wanasema *DVD* inasimama kwa mungu fulani, "Kwa *DVD*/mungu." Sizungumzii juu ya *DVD* zako, hapana, walisema kulikuwa na mungu anayeitwa (na kwa kweli walitumia *DWD*) *DVD* kutoka ulimwengu wa zamani. Lakini kuna shida gani na hoja hiyo? Katika rekodi zetu zote, kuna mungu yeyote anayeitwa *DVD*, na au bila vokali? Hapana, hakuna rekodi ya hilo. Je, hiyo ni dhana kamili kwa upande wao, kwa sababu hawataki kuikubali. *DVD* labda inamaanisha nini? Ikiwa mtu yeyote amewahi kufanya chochote na Kiebrania na unaona *DVD* inamaanisha Daudi. Kwa hivyo tuna rekodi halisi za hilo sasa.

Sasa pia tuna mwandishi wa Yeremia, wacha nikuambie juu ya bullae. Watu hawa, walivaa vitu kwenye pete zao. Ilikuwa kama alama ya vidole. Ulichofanya kwenye bullae yako, ungeiweka kwenye nta au kuibandika kwenye matope kwa sababu walikuwa wakiandika juu ya matope. Ungeiweka kwenye matope, na ikaacha chapa yako (na kwa njia ulijua ni chapa yako kwa sababu ilikuwa na jina lako juu yake.) Hivi ndivyo waandishi walivyofanya, hivi ndivyo "walivyokuwa na hakimiliki" wakati huo. Huo ulikuwa mzaha, sawa? Walipoenda bam kwenye hati hiyo, hiyo ilimaanisha kuwa ilikuwa hati yao. Sasa kulikuwa na mtu huyu anayeitwa Yeremia, aliandika vitabu vichache,

kitabu kikubwa kweli na alipenda kuomboleza. Alikuwa na mwandishi aliyeitwa Baruku, Baruku mwandishi. Nadhani nini? Mnamo 1975 unaiona hapo hapo, hiyo ni bullae ya Baruku. Katika Yeremia 36, Mungu anashuka na kusema, "Yeremia, nitaanza kuzungumza nawe na unahitaji kuanza kuiandika. Unahitaji kupata mmoja wa waandishi wa Agano la Kale la Hildebrandt kukuandikia hii kwa sababu nitaanza kuzungumza na unahitaji kuiandika. Kwa hivyo nenda nje na utafutie mwandishi. Kwa kuongezea, nitakuambia jina la mwandishi. Nataka umtate Baruku, mwana wa Neria, mwandishi. Unampata mtu huyu na atakuandikia." Je, tumepata bullae, pete ya saini ya mtu huyu? Je, tuna hiyo? Kwa njia, Barakaya yake mwana wa Naria mwandishi, inatoka katika kipindi hicho hicho? Mnamo 1975 hii ilipatikana. Mtu aliyevaa pete hiyo, aliandika Maandiko? Je, alinakili Maandiko kutoka kinywani mwa Yeremia? Tuna bullae za mtu huyo. Hiyo ni ya kushangaza sana? Huwezi kutengeneza vitu hivi. Hii ni ya kushangaza, kwa kweli tumepata hiyo, bullae halisi ya mtu huyo. Inasema hapa kwamba hii ilikuwa bullae yake, na kwa kweli aliandika hii katika Yeremia 36.

Pia kuna Yerahmeeli, Seria, Gemaria - hawa pia ni watu waliotajwa katika kitabu cha Yeremia na wamepata mabaki yenye majina ya watu hawa juu yao. Hiyo ni ya kushangaza sana? Ninachojaribu kusema ni: Biblia ni ya kuaminika kihistoria. Je, tunachimba vitu miaka 2,000 baadaye ambayo inathibitisha kile kilichokuwa kikiendelea?

Kwa hivyo tuna Balaamu, kuna mtu yeyote anayejua juu ya Balaamu na punda wake anayezungumza? Jua kwamba jina la mtu huyu limepatikana, Balaamu mwana wa Beori. Kwa kweli wamepata kitu katika trans-Jordan na jina la mtu huyu juu yake - sio tu katika Biblia, lakini nje yake. Kwenye Jiwe la Mesha kutoka kwa mfalme wa Moabu, walimkuta Omri. Omri ni maarufu kwa sababu yeye ni baba wa Mfalme Ahabu. Je, unawakumbuka Ahabu na Yezebeli? Huyu ni baba ya Ahabu. Kwa kweli yuko katika rekodi huko Ashuru, kwa sababu huko Ashuru waliita Israeli "nchi ya Omri." Kwa hivyo mtu huyu amethibitishwa katika hati za Ashuru katika kumbukumbu za Waashuri, Omri ameorodheshwa hapo. Senakeribu, mfalme wa Ashuru, pia ametajwa katika Biblia.

Mashahidi wa ufufuo ni mambo mengine tu pia, juu ya historia. Paulo anasema kulikuwa na watu 500 ambao walimwona Yesu akifufuka kutoka kwa wafu kwa wakati mmoja.

M. Unabii Uliotimizwa [60:06-62:32]

Sasa, unabii uliotimizwa, nitapiga hizi haraka. Kila moja ya hizi, kusema kweli, inaweza kuchukua saa moja, masaa mawili, masaa matatu, kuanzia na Tiro. Ezekieli alitabiri katika Biblia kwamba Tiro, jiji hili lenye nguvu kubwa, lingeharibiwa; kwamba ingepigwa kama pancake na kutupwa baharini. Nadhani nini? Alexander the Great anakuja miaka 200-300 baadaye na nadhani anachofanya. Anakuja kwa Tiro na kusema, "Hei, mji huo unaingia baharini." Anatupa mji mzima baharini, na hadithi ndefu ni kwamba Ezekieli alitabiri uharibifu wa Tiro, na ndivyo ilivyotokea. Isaya anatuambia juu ya Koreshi, miaka 200 kabla ya Koreshi kuishi. Isaya anatuambia kuhusu Koreshi. Halafu una Koreshi Majemi anayekuja na kuwakomboa watu. Koreshi ni mmoja wa wakubwa, ikiwa unataka kusoma mtu mkubwa katika Agano la Kale. Ninamwita Alexander the Great, "Alexander the Grape," unajua, nikifurahiya naye, lakini Cyrus, nasema Bwana Cyrus kwake. Unataka kusoma kiongozi, kiongozi wa kweli, mtazame Cyrus - mtu huyo ana heshima yangu kubwa. Vikosi vyake vilimheshimu sana, hivi kwamba baada ya kufa akiwa na umri wa miaka 75 akiongoza askari wake vitani, Wamedi-Wajemi walibeba mwili wake maili elfu moja ili kuuzika kwa heshima na heshima. Je, alikuwa na heshima ya askari wake? Walibeba mwili wake maili elfu moja ili kuupa mazishi ya heshima. Koreshi ni mfalme shujaa mkubwa. Kwa njia, Isaya pia ana maoni ya Koreshi kuwa mpakwa mafuta. "Mpakwa mafuta" kwa Kiebrania ni nini?-- *Masihi*. Unapata ladha hii kwamba Koreshi ndiye aliyetiwa mafuta, aina ya mtangulizi wa Yesu.

Kisha, kwa kweli, Yesu alitabiriwa katika Agano la Kale? Ndiyo, mzaliwa Bethlehemu. Ikiwa unataka kusoma chochote juu ya Yesu, soma Isaya 53 na ukimaliza inakupeperusha kabisa. Hapa, katika 1 Wafalme 13, inatabiri Mfalme Yosia, miaka

300 kabla ya Yosia kuishi. Yosia ametabiriwa, na inaelezea kile angefanya. Biblia inatabiri kile mtu huyo angefanya na kumwita kwa jina na kusema kile angefanya miaka 300 kabla ya kuishi. Kwa hivyo kitabu hiki kina mambo ya kuvutia sana ndani yake? Ndiyo.

N. Kutangazwa kuwa mtakatifu [62:33-74:36]

Sasa wacha tuendelee hapa kwa kutangazwa kuwa mtakatifu. Je, tumetuandikia katika Biblia, kila kitu ambacho Mungu aliwahi kusema? Kweli, tuna kitabu cha Hulda? La. Mungu alizungumza na Hulda, Hulda alihutubia watu. Alikuwa nabii wa wa Mungu, lakini hatuna kitabu chake. Kwa hivyo kuna baadhi ya mambo ambayo Mungu alisema kwamba alitaka kwa siku hiyo na umri lakini si kwa milele? Je, unasema mambo ambayo unataka tu wazazi wako wajue lakini hakuna mtu mwingine anayejua? Kwa hivyo alizungumza, na hakurekodi kila kitu milele. Sulemani, kwa mfano, aliandika methali 3,000. Je, tuna methali ngapi katika Biblia yetu kutoka kwa Sulemani? Takriban 375. Hiyo inamaanisha kuwa tuna karibu sehemu ya kumi tu ya kile Sulemani aliandika. Unajua Sulemani aliandika nyimbo 1,000, tuna nyimbo ngapi za Sulemani? ndio, waliweka Wimbo mmoja wa Sulemani katika Biblia na kusema "Hiyo inatosha hatutaki zaidi ya hayo!" Kwa hivyo hata hivyo, kuna methali 3,000, tuna karibu 375. Je, Sulemani aliandika methali nyingi ambazo hatuna? Ndiyo.

Hapa kuna ya kawaida kutoka kwa Yesu. Mwishoni mwa Yohana, Yohana anasema, "Unajua, nilikuandikia na kuwaambia mambo mengi juu ya Yesu, lakini ikiwa ningekuambia kila kitu ninachojua juu ya Yesu, vitabu vya ulimwengu havingeweza kushikilia!" Kwa maneno mengine, kuna mambo mengi ambayo Yesu alifanya, ambayo hayajaandikwa katika kitabu hiki. Yohana anasema hivyo waziwazi: "Kuna mambo mengi ambayo Yesu alifanya ambayo sikuweka katika kitabu hiki vinginevyo kitabu kingekuwa kikubwa sana." Kwa hivyo Yohana anatoka wazi na kutuambia kwamba kuna mambo mengi ambayo Yesu alifanya ambayo hayajarekodiwa.

Sasa, wakati mambo yaliandikwa kutoka kwa Mungu, je, watu waliidhinisha mambo hayo na kuyachukulia kama yenye mamlaka mara moja? Au, hadithi na mila

zilipaswa kukua ili zikue katika mamlaka yao? Je, walikuwa na mamlaka mara moja? Hebu tuchukue Musa, kwa mfano, anashuka kutoka Mlima Sinai; ana Amri Kumi, sivyo? Anashuka kwa watu. Je, Amri Kumi hizo zinakubaliwa mara moja kama mamlaka kutoka kwa Mungu? Baada ya kuvunja zile za kwanza anatoka na zile za pili. Lakini anashuka na hizo zinakubaliwa mara moja na kwa kweli Amri Kumi zimewekwa mahali gani kuonyesha kwamba zimeidhinishwa kuwa zinatoka kwa Mungu? Amri kumi ziliwekwa wapi? Waliwekwa kwenye Sanduku la Agano. Nyinyi mmemwona Indiana Jones? Kuna nini ndani ya safina? Unaifungua na nyuso za watu zinayeyuka. Hata hivyo, Amri Kumi ziliwekwa ndani ya Sanduku, je, hiyo inaonyesha Amri hizi Kumi zilikubaliwa mara moja kama neno la Mungu na ziliidhinishwa kama hivyo. Katika 1 Wafalme 8: 9, Sulemani anasema alichukua Sanduku hekaluni. Kumbuka Sulemani alijenga hekalu, kisha anavuta Sanduku ndani ya hekalu na kusema, "Hei, Sanduku lilipaswa kuwa na sufuria ya mana, fimbo ya Haruni inayochipukia, na Amri Kumi. Nilivuta Safina hapa na Safina ina Amri Kumi tu, sasa hiyo ndiyo yote iliyo ndani." Vitu vingine viwili vimekwenda. Siku zote nilijiuliza jinsi alivyogundua hilo. Lazima awe na x-ray au kitu.

Kisha katika siku za Nehemia, wanafanya nini wanaporudi kutoka uhamishoni wa Babeli? Walisoma "Kitabu cha sheria." Kwa njia, Je, Wayahudi hadi leo, katika sikukuu zao nyingi wanasoma kitabu cha sheria? Je, inakubaliwa kuwa yenye mamlaka kwa kikundi hicho? Je, watu wa Mungu wanakubali neno la Mungu? Kwa hivyo wanasema, "Sawa, hivi ndivyo vitabu ambavyo ni vyema, na vilivyo ndani." Je, bado kuna watu wanaowinda Sanduku? Nini kilitokea kwa Sanduku? Nilipata swali hilo katika darasa la mwisho. Nadhani Sanduku, walipoenda uhamishoni, kumbuka walikwenda Babeli. Kumbuka Danieli, Shadrack, Meshak na Abednego, na Nebukadreza, walikwenda Babeli. Kimsingi Nebukadreza alipiga hekalu la Sulemani. Walifanya nini na dhahabu? Waliyeyusha na wakachukua shaba na shaba zote na kuivuta hadi Babeli na imetoweka tu. Sasa, watu wengine wanafikiri kwamba Wayahudi walificha Sanduku katika jangwa la Yudea? Kulikuwa na mvulana nyuma miaka michache iliyopita ambaye alikuwa akitumia dola nyingi kuwinda katika mapango yote katika jangwa la Yudea akijaribu kupata Safina hii iliyozikwa chini ya vitu. Ni kama Indiana Jones, lakini kwa kweli kuna watu

wanaofanya hivyo. Nadhani Safina imekwenda, na hiyo inaleta jambo muhimu pia.

Uhifadhi wa Neno la Mungu

Safina imekwenda. Je, tuna nakala asili ya Isaya? Nakala ya asili ya Isaya ambayo Isaya aliandika, tunayo hiyo? Je, Mungu angeweza kuhifadhi hilo? Ndiyo. Je, Mungu aliihifadhi? La. Yereimia, Isaya, Danieli, zaburi za Daudi, tuna hizo? Je, tuna Pentateuch, maandishi ya Musa? La. Je, Mungu alihifadhi neno lake kikamilifu au alilikabidhi kwa waandishi? Sasa wakati waandishi wanainakili, wanafanya makosa? Kwa nini Mungu alipoteza neno lake, na hakuhifadhi asili kamili? Nitatoa pendekezo - ninatunga hii tu, lakini inaonekana kwangu kwamba ikiwa Mungu angehifadhi Amri Kumi, watu wangepanya nini kwa hilo? Watu wangeiabudu. Ikiwa ungekuwa na kitabu halisi cha Musa, je, watu wangeabudu masalio badala ya Mungu wa kitabu? Kwa hivyo nadhani yangu ni kwamba Mungu alisema, "Hei, nataka uniabudu! Sio masalio. Kwa hivyo waache waende, nami mnaniabudu." Ndiyo maana nadhani maandishi hayo yalipotea. Sasa, kwa njia, nilitengeneza hiyo tu? Ndiyo. Lakini ina maana kidogo. Ikiwa una bora zaidi, njoo uzungumze nami.

Hapa kuna moja, hii ni Ufunuo. Je, kuna kauli katika Biblia ambazo hupaswi kuongeza au kutoa kwa Maandiko? Mwishoni mwa kitabu cha Ufunuo, kinasema, "Yeyote atakayeongeza kwenye kitabu hiki, laana za kitabu hiki zitaongezwa kwenu. Yeyote atakayeondoa kitabu hiki, jina lako litaondolewa kwenye mti wa uzima." Je, hilo ni jambo baya? Hilo ni jambo baya. Kwa njia, Kumbukumbu la Torati 4: 2 hufanya vivyo hivyo. Musa anasema usiongeze au uondoe kutoka kwa kitabu hiki, hii ni kutoka kwa Mungu, hii ni kazi ya kisheria, usiisumbue.

Peter, Paulo na mamlaka ya haraka

Sasa mmoja wa wale ninaowapenda ni Peter na Paul. Una taarifa hii kutoka kwa Peter. Uhusiano wa Petro na Paulo ulikuwa upi? Je, Paulo alimkemea Petro usoni mwake? Petro na Paulo katika kitabu cha Wagalatia walikuwa nayo. Petro alikuwa akisema, "Labda watu wa mataifa wanapaswa kutahiriwa, labda wanapaswa kufanya mambo haya yote ya Kiyahudi." Paulo anasema, "Hapana, umekosea Petro." Sasa, kwa njia, Petro ndiye mwanafunzi mkubwa? Paul ndiye mgeni. Paulo anaenda kwa Petro,

anaweka kidole chake usoni mwake na kusema, "Petro, umekosea!" Na anamkemea usoni mwake. Petro anasema nini kuhusu hilo? Katika 2 Petro, je, Petro anapata neno la mwisho? Katika 2 Petro, hivi ndivyo anasema juu ya Paulo, "Kumbukeni, ya kuwa uvumilivu wa Bwana wetu ni wokovu, kama vile ndugu yetu mpendwa Paulo alivyowaandikia kwa hekima aliyompa." Je, Petro anakubali kwamba Mungu alimpa Paulo hekima na kwamba Paulo alikuwa akiwaandikia? Ndiyo. Petro anakubali kwamba Mungu alimpa Paulo hekima. Sasa Peter alikuwa nini kwa biashara? Mvuvi. Paulo alikuwa nini kwa biashara? Mtengenezaji wa hema, ndio, lakini alikuwa mtu msomi zaidi, akisoma chini ya Rabi Gamalieli. Kwa hivyo Peter ni mvuvi. Hivi ndivyo Petro anasema kuhusu Paulo, anasema, "Anaandika vivyo hivyo katika barua zake zote." Je, Petro alikuwa akijua barua zote za Paulo? Je, barua za Paulo zilichukua miaka na miaka kabla ya kuwa na mamlaka au zilikuwa na mamlaka mara moja? Je, Petro alitambua mamlaka ya barua za Paulo mara moja? Anasema, "Paulo aliandika barua nyingi, Mungu alizungumza naye kwa hekima, akizungumza ndani yao juu ya mambo haya," na ninapenda sehemu hii, "... barua zake zina baadhi ya mambo ambayo ni vigumu kuelewa." Je, huyo ndiye mvuvi anayezungumza? Ikiwa umesoma barua za Paulo katika Agano Jipya, Paulo anaandika maoni ya hali ya juu. Na Petro anakubali hili, anasema, "Paulo anaandika hekima ya Mungu, na sina hakika ninaelewa haya yote." "Ambayo wajinga na wasio na msimamo hupotosha kama wanavyofanya," nini? Wanapotosha barua za Paulo "kama wanavyofanya Maandiko mengine." Hii inamaanisha kuwa anaweka barua za Paulo kwa kiwango sawa na nini? Maandiko, maandishi matakatifu. Je, Petro alikubali maandishi ya Paulo mara moja? Ndiyo. Na kwa hivyo hizo ni mistari muhimu. Walikuwa na mamlaka mara moja na unaweza kuona hii hapa na Daniel. Danieli anamtaja Yeremia, walikuwa watu wa wakati mmoja, waliishi kwa wakati mmoja. Danieli anasema, "Yeremia alisema tutakuwa Babeli kwa miaka 70. Itakuwa miaka 70." Danieli anamkubali Yeremia mara moja. Kwa hivyo watu wa Mungu walikubali neno la Mungu mara moja.

Kigezo cha kutangazwa kuwa mtakatifu

Sasa swali linaloulizwa hapa ni kwa nini vitabu fulani vilikubaliwa na vingine vilikataliwa? Kwa maneno mengine, walikubaliwa mara moja lakini basi kilichotokea ni kwamba, una mchakato. Ikiwa Paulo anaandikia Efeso, watu wa Efeso wanapata barua hiyo lakini watu walioketi huko Roma, hawajui chochote juu ya barua hiyo. Barua hizo zilipaswa kusambazwa, kwa hivyo unapata shida ya mzunguko. Na kisha swali ni: Sawa, tumekaa Roma, tunaweza kupata barua kwa Waefeso? Je, kweli Paulo aliandika hivyo? Hiyo ilikuwa kweli? Kwa hivyo kanisa la kwanza lilijitahidi na hilo kwa labda miaka 200-300. Kulikuwa na mchakato wa kutangazwa kuwa mtakatifu, lakini ninachopendekeza kwako ni hii, kuna ushahidi katika Maandiko kwamba mambo yalikubaliwa mara moja. Lakini shida inaonekana kwangu zaidi juu ya mzunguko katika kanisa la kwanza. Lakini na Wayahudi unapata aina sawa ya kitu. Ninataka kuiweka hapo, lakini wacha tufanye Biblia-robics!